

azt mit ez előtt, hogy én osztottam fel a kegyelmed jószágát is.” (ÖM. II. 133.) És a Kápy Sándorhoz írt levélben egy hét múlva a már idézett hely is ide vág: „Egren azért nem vök fel fizetést, hogy Ferenc urammal együtt ne lakjam, kivel megbékéllék igen könnyen, kiki a maga hasznáért, miérthogy az András tekéletlen volta miatt egyet kell értenünk.” A kilencvenes években aztán hemzsegnék Ferenc panaszai bátyjára, viszont Bálint igen meleg hangú levelet ír Dembnóból Zamojszki lengyel kancellárnak az öccse érdekében, hogy fogadja be hadnagynak a török elleni hadindulásba. És a véglesi pörben is együtt járnak el „András tekéletlen volta miatt”.

Van még Szepesváralján Sződ és Göd faluk dolgában is Balassi Bálintnak és Ferencnek két okmánya Széchy Tamás ellen: az első egy inhibítio 1588-ból, ahol az eperjesi oktáván tett tiltakozásuk másolatát őrizték meg, a második egy levél, ahol a kiküldött kanonokok az abaúji Enyickén nem találván otthon Széchy Tamást, az idézést az ott talált özvegy Berzen-czey Margit révén juttatták el neki. Széchy Tamásról és Enyickéről szó esik egy 1593-i Balassi-levélben is, és ő az, aki ekhöz verset ír — vagyis Bálinttal versenyez — kedvese tisztetére, Batthyány Katához. (Vö. Csapodi Csaba ItK, 1954, 437.) Így Batthyány Ferenc sógora volt, kihez Bálintot baráti és irodalmi kapcsolatok fűzték. A Széchy—Balassi-pör még Balassi Jánostól szállott két fiára.

A hiteles helyi okmányok pontos közlése sok mindent felderíthet még a költő életéből. Hátra van még a nyitrai, az esztergomi és a garamszentbenedeki anyag felderítése, mely mindeddig csak igen hiányosan történt meg, holott az is, ami eddig ismeretes, fontos adatokat tárt fel.

Szilágyi János

A NÉPSZAVA KÖNYVKIADÓ SZÉPIRODALMI KIADVÁNYAI A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

— Adalékok a Szociáldemokrata Párt irodalompolitikájához —

Amikor 1890-ben a Magyarországi Szociáldemokrata Párt megalakult, a párt létrehozta a Népszava könyvkereskedést is, melynek könyvkiadói feladatokat is adott. A Népszava könyvkereskedésnek — mint kiadónak — az volt az elsőrendű feladata, hogy a Szociáldemokrata Párt politikáját támogató könyveket és füzeteket bocsásson ki, s a könyvkereskedéseken és az agitátorokon keresztül eljuttassa ezeket a munkásosztály tömegeihez.

A Népszava könyvkereskedés kiadói tevékenységén belül már az első világháború előtti időben is több szépirodalmi kiadványt bocsátott ki. Létrehozta a *Népszava olvasótárát*, ebben a könyvsorozatban megjelentette Diderot antiklerikális művét: *Az apácát*, valamint Voltaire *Candidate-ját*, *Kandidusz*, vagy *minden jól van ezen a világon* címen. Egy másik Voltaire-elbeszélés kötet mellett több versantológiát is megjelentetett a könyvkereskedés, ezek munkásolvasóknak szánt verseket tartalmaztak. Kiadta a Népszava az akkori magyar munkásirodalom legjelentősebb alakjainak: Várnai Zseninek, Gyagyovszky Emilnek, Bodrogi Zsigmondnak és másoknak a műveit. 1914-ben megindult a *Világosság Könyvtár* c. szépirodalmi sorozat, ebben jelentek meg — többek között — Balzac, Anatole France, Giovanni Verga és Molnár Ferenc elbeszélései, s Jack London egy kisregénye. (A Molnár Ferenc-kötet az író egy kitűnő realista elbeszélésétől: a Szentolvajoktól kapta a címét.)

A Tanácsköztársaság előtti évekig a Népszava könyvkereskedés volt jóformán az egyedüli kiadó, amely rendszeresen megjelentetett marxista, szocialista eszméket terjesztő műveket. S bár a párt vezetésében az opportunistáknak, jobboldali irányzat mind erősebbé vált — s ez tükröződött a Népszava könyvkiadói tevékenységében is —, a munkásosztály jelentős tömegei mégis nevelődtek, öntudatosodtak a Népszava-kiadványok olvasása nyomán.

Közvetlenül a Tanácsköztársaság előtti időszakban megjelentek az első magyar kommunista kiadványok, amelyek a proletárforradalom ügyét szolgálták. Ez időtől kezdve a Népszava kiadványai — a munkásmozgalom szempontjából — másodlagos jelentőségűekké váltak. A Tanácsköztársaság idején — más könyvkiadókkal együtt — a Népszava is beolvadt a központosított könyvkiadás szervezetébe.

A Tanácsköztársaság rövid időszaka alatt a könyvkiadás terén is nagyarányú fejlődés indult meg. Hozzákezdtek számos haladó és forradalmi mű kiadásához, ezek egy része meg is jelent, más része azonban már nem kerülhetett az olvasók kezébe. A félig kész, vagy már kinyomtatott, de terjesztésre még nem került művek egy részét a Tanácsköztársaság bukása után átvette a Népszava könyvkiadó, s ezek a művek a Tanácsköztársaság alatti kiadó megfelelő átragasztásával, vagy új borító nyomásával kerültek forgalomba. A magyar könyvtörténetnek legérdekesebb dokumentumai közé tartoznak azok a kötetek, amelyek eredeti nyomásként „*A Szocialista-Kommunista Munkások Magyarországi Pártjának kiadása*”, vagy

„A Magyarországi Szocialista Párt kiadása” szöveget viselik, s ezt a szöveget ragasztották át a „Népszava könyvkereskedés kiadása” feliratú címkékkel. Elsősorban szépirodalmi kiadványok ezek a művek, így Anatole France *Párttűtő angyalok* c. regénye, Tajovský szlovák író *Falusi történetek* c. elbeszéléskötete, s Révész Béla, Farkas Antal és Keleti Márton egy-egy kötete kapott ilyen átragasztást.

Az 1920-as évek elején igen sok külföldi szépirodalmi művet jelentetett meg a Népszava könyvkereskedés. Ezekben az években adta ki Voltaire két elbeszélését, valamint *Zadig, vagy a végzet* c. művét. Megjelentette Victor Hugo két regényét, *A tenger munkásait* és *A nevető embert*. Kiadta Balzac két művét: *Az lidértet* és *A toursi plébánost*. Igen sok Zola-regényt jelentetett meg a Népszava, *A patkányfogót*, *A pénzt*, *Az álom* c. regényt, *Az emberi bestiát*, *Az összeomlást*, a *Claude vallomásait*, a *Három várost*, az *Igazságot*, a *Jó polgári koszt-ot*, *Nanát* és két elbeszéléskötetet. Megjelentette Maupassant több elbeszélését két kötetben. Az orosz kritikai realisták művei közül kiadta Gogol: *Tanyai esték* c. művét, s Csehov összes elbeszélését öt kötetben. Csehov összes elbeszéléseinek a kiadása különösen nagyjelentőségű. A kortárs-irodalom alkotásai közül H. G. Wells két és Galsworthy egy regényét jelentette meg a Népszava. Kiadta Anatole France *Párttűtő angyalok* c. regényét és egy elbeszéléskötetét. A kiváló amerikai haladó íróknak: Jack Londonnak is sok művét juttatta el az olvasókhöz. A Népszava kiadásában jelent meg Jack London művei közül *A méhek dala*, *A vaspata*, az *Ádám előtt*, *Az alaszakai Diana*, *Az ősök istene* és a *Sárga sátán*. A Népszava könyvkiadónál jelentek meg a kapitalizmus ellen akkor még lázadó Knut Hamsunnak egyes művei: az *Éhség*, az *Őszi csillagok* és az *Új föld*. A Népszava adta ki az amerikai tőkés társadalmat leleplező Upton Sinclair-kötetek egy részét: *Az ács fiának hívnak...*, *Az özvívz után* és a *Kutató Samuel* c. regényeket. Ebben az időszakban, a huszas évek elején jelentette meg a Népszava Gorkij két forradalmi regényét: a *Gyónást* és *A besúgót* és az ugyancsak kommunista Andersen Nexő: *A muzikális malac* c. kötetét.

Mіндеzt figyelembe véve meg kell állapítani, hogy a Népszava könyvkiadó elsősorban arra törekedett, hogy a magyar munkásosztályt és az egész magyar társadalmat megismertesse a külföldi kritikai realista írók legjobbainak (Balzacnak, Csehovnak, Zolának és másoknak) a műveivel. Ez a törekvés pozitív jellegű volt, hiszen ezek az írók a világirodalom legnagyobbjainak sorába tartoznak, akik magas művészi színvonalon ábrázolták a kapitalista társadalom igazságtalanságait és embertelenségét. Az a tény azonban, hogy a Népszava könyvkiadó tevékenységét e kritikai realista írók műveinek a kiadása jellemezte, tükrözi a Szociáldemokrata Párt egész politikáját is: a párt elsősorban a polgári társadalom bírálatára, reformokkal történő megjavítására törekedett, nem pedig e társadalmi rend megdöntésére, szétzúzására.

A reformista politikai irányvonalnak megfelelően a Népszava könyvkiadó nem — vagy csak igen kis mértékben — jelentette meg a nemzetközi forradalmi munkásirodalom alkotásait. Igaz, hogy az ellenforradalmi rendszer minden rendelkezésre álló eszközzel (előzetes cenzúrával, elkobzással, sőt börtönnel is) igyekezett megakadályozni az ilyen művek megjelentetését, de gyakran polgári kiadók is több áldozatot és több kockázatot vállaltak egy-egy ilyen mű megjelentetésével, mint a Népszava könyvkiadó. Különösen nehéz volt megjelentetni az ellenforradalmi rendszerben a szovjet irodalom alkotásait. A Népszava könyvkiadó azonban erre nem is törekedett, huszonöt év alatt mindössze két Gorkij-kötetet jelentetett meg. (Gorkij egyéb műveit, Katajev, Ehrenburg, később Solohov, Ilf—Petrov és mások alkotásait polgári, vagy kommunista könyvkiadók adták ki.)

Az 1920-as évek vége felé bekövetkező gazdasági válság visszavetette az egész magyar könyvkiadást. Ebben az időszakban a Népszava könyvkiadó is csökkenteni volt kénytelen megjelenő könyveinek számát (pl. 1933-ban teljesen szünetelt a könyvkiadás a Népszavánál). Különösen csökkent a szépirodalmi kiadványok száma. Mint a Szociáldemokrata Párt kongresszusi jelentései írták: a munkáságnak nincsen pénze szépirodalmi könyvek vásárlására, s ha vesz egyáltalán könyvet a munkás, elsősorban a nagyobb szaktudáshoz, az előnyösebb kenyérkereseti feltételekhez juttató műszaki-technikai munkákat vásárolja meg. A ritkuló szépirodalmi kiadványok sorában az 1920-as évek végén, az 1930-as évek elején jelent meg a Népszavánál a klasszikus külföldi alkotások közül Lev Tolsztoj egy elbeszélés-kötete *Mérceláb* címmel és Turgenyev *Kivégzés* c. regénye. Ez az utóbbi mű tulajdonképpen vádirat a halálbüntetés ellen. Ebben az időszakban adta ki a Népszava a kiváló amerikai íróknak: Dreisernek fő művét: az *Amerikai tragédiát* három kötetben, és a nemzetközi forradalmi munkásirodalom kiemelkedő alakjának: Andersen Nexőnek a *Frank család* c. regényét. E kiváló alkotások mellett azonban megjelentetett a Népszava olyan műveket is, mint az emigráns orosz író: Leonyid Andrejev elbeszéléskötetét, az ugyancsak orosz emigráns Aldanov két történelmi regényét, stb.

A gazdasági válság idején, az élesedő osztályharc következtében az ellenforradalmi rendszer szembenálló könyvkiadók tevékenysége egyre nehezebbé vált. Nehezebbé vált a Népszava könyvkereskedés kiadói tevékenysége is, noha igyekezett idomulni az ellenforradalmi-

fasiszta rendszer körülményeihez. De még így is gyakran összeütközésbe került a hatóságokkal, a cenzúrával. A politikai jellegű könyvek mellett a Népszava néhány szépirodalmi kiadványa is az üldöztetés, az elkobzás sorsára jutott. Így elkobozták Mirbeau: *Kínok kerlje* c. regényét, amely a társadalmi igazságtalanságokat támadta. A regény fordítóját: Gergely Győzöt, a Népszava egyik munkatársát a bíróság négy hónapra fogházra ítélte. Az 1930-as évek elején Braun Somát, a munkáskultúrmozgalom egyik kiváló alakját állították bíróság elé. Őt a Népszava egy másik szépirodalmi kiadványának: Viktor Walther: *Egy a sok közül* c. bányász-regényének lefordítása miatt fogták pörbe.

A Népszava könyvkiadónak az 1930-as évek eleje után is voltak külföldi szépirodalmi művek megjelenítésére vonatkozó tervei. Ebben az időben indult meg a *Népszava olcsó könyvei* c. sorozat, amelynek olcsó ára — mint egy könyvpropaganda-szöveg írta — „... a legszegényebb olvasóknak is lehetővé teszi, hogy az egyes köteteket maguknak megszerezzék.” Az első öt kötet megjelenése után azonban a sorozat kiadása nem folytatódott. Ugyanigy nem valósultak meg azok a tervek sem, amelyek — a Szociáldemokrata Párt vezetőségének egyik jelentése szerint — Dreiser, Andersen Nexő, Upton Sinclair és más írók további műveinek megjelenítésére vonatkoztak. 1931 után a Népszava könyvkereskedés külföldi szépirodalmi könyvet már egyáltalán nem adott ki, csak politikai, társadalomtudományi és műszaki könyveket, s néhány magyar szépirodalmi alkotást.

A Népszava könyvkereskedés szépirodalmi kiadványainak másik részét: az eredeti magyar műveket tekintve — még kedvezőtlenebb a helyzet. Ha csak a számszerűséget nézzük: a két világháború között 85 külföldi szépirodalmi mű mellett mindössze 36 magyar szépirodalmi munkát jelentetett meg a Népszava. S ha a számszerűsége túl az eszmei-színvonalbeli jelleget is tekintjük, a helyzet még elszomorítóbb.

A 20-as évek elején a Népszava által kiadott magyar szépirodalmi munkák száma — és bizonyos mértékig színvonala is — kielégítő volt. Bár nagy mulasztása volt a kiadónak, hogy nem jelentetett meg egyetlen kötetet sem a régebben élt haladó és forradalmi magyar írók alkotásaiból, mégis a kiváló haladó kortárs-írók sok munkáját kiadta ezekben az években. Így Bródy Sándornak, Révész Bélának, Nagy Lajosnak egy-egy elbeszéléskötetét (az elsőt *Erzsébet dajka és más cselédek*, a másodikat *Új novellák*, a harmadikat *A jó fiú* címen), Kárpáti Aurélnak a *Hamis tüzek* című kisregényét és a realista írónak indult Földi Mihálynak egy elbeszéléskötetét. Emellett a korabeli magyar szociáldemokrata irodalom csaknem valamennyi alakjának a műveit megjelentette a Népszava. A mártírhalált halt Bacsó Béla novellái éppúgy megjelentek, mint Farkas Antal versei és regényei, Bodrogi Zsigmond versei, Keleti Márton, Tuba Károly, Vanczák János és Várnai Dániel különféle írásai. A Népszava adta ki az akkori magyar szociáldemokrata irodalom egyik legjelentősebb költőnőjének: Várnai Zseninek a verseit is.

A huszas évek közepétől egyre jobban csökkenni kezdtek a Népszava magyar szépirodalmi kiadványai. Ennek az időszaknak — a huszas évek közepének — legjelentősebb szépirodalmi Népszava-kiadványa a *Harcos énekek* c. kötet volt, amelyet Szakasits Árpád szerkesztett, s amely főleg magyar verseket tartalmazott. Szociáldemokrata kiadásban ez a kötet volt az első — és sokáig az utolsó —, amely magába foglalta a haladó és a forradalmi magyar versirodalom számos kiváló alkotását.

Ebben a kötetben jelent meg Adynak tíz verse (köztük a *Magyar jakobinus dala*, *A grófi szerűn*, *A proletárfiú verse*, a *Csák Máté földjén* és más forradalmi versek), a pályakezdő József Attilának öt költeménye (közte a *Tüntetés* c. vers), Juhász Gyulának, Babits Mihálynak, Kaffka Margitnak, Gyóni Géának, Szabó Lőrincnek több — a munkásosztály álláspontját tükröző — verse. A kötetben voltak találhatóak a korabeli szocialista irodalom legjelentősebb költeményei, Kassák Lajos, Várnai Zseni, Gyagyovszky Emil, Peterdi Andor és mások versei. Hiányossága volt a kötetnek, hogy csak két Petőfi-vers volt megtalálható benne (*A nép és A nép nevében*), s hiányoztak a régebbi „harcosok” énekei: Csokonai, Batsányi, Vajda János és mások költeményei.

Az 1920-as évek végén mindössze négy magyar szépirodalmi művet adott ki a Népszava, Várnai Zseni verseskötete, Farkas Antal komédiája, Rubin László kapitalizmussellessen zatirája és Barabás Gyula regénye jelent meg ekkor. A magyar szépirodalmi művek kibocsátása terén azután hét évi szünet következett, s csak 1937-ben jelent meg a következő — s az utolsó — magyar szépirodalmi alkotás a Népszava kiadásában: Farkas Antal *Hulló csillagok* c. regénye. 1938 után a Népszava könyvkereskedés — mint könyvkiadó — megszűnt, ettől fogva a Szociáldemokrata Párt kiadásában magyar szépirodalmi alkotás alig-alig jelent meg. A megszüntetett *Szocializmus* c. folyóirat helyett adta ki 1939-ben a Szociáldemokrata Párt *A munkás könyve* és a *Munkáskultúra* c. köteteket, ezekben cikkek és tanulmányok mellett versek, elbeszélések és regényrészletek is helyet kaptak. Ezekben a kötetekben láttak napvilágot nagy klaszrikus költőink (Csokonai, Petőfi, Vörösmarty, Ady) versei mellett beérkezett és akkor induló

szocialista írók és költők alkotásai, Kassák Lajos, Farkas Antal és mások mellett Benjámín László, Földeák János, Keszthelyi Zoltán, Vészi Endre írásai.

1941-ben a Szociáldemokrata Párt egy kis füzetben megjelentette Kovai Lőrinc — forradalmáról és forradalmárokról írt — történelmi miniatűrjeit, majd 1942-ben József Attila versei jelentek meg a párt kiadásában, Barabás Tibor hosszabb tanulmányával. A József Attila-versek közül megtalálható volt e kis füzetben a *Külvárosi éj*, a *Mondd, mit érlel . . .*, a *Dunánál* és több más nagy, forradalmi vers is. Végül: a Szociáldemokrata Párt utolsó szép-irodalmi kiadványa 1943-ban jelent meg, ugyancsak a *Munkás könyve* címmel. Ebben Kovai Lőrinc, Földeák János, Keszthelyi Zoltán, Vészi Endre és mások versei és írásai tükrözték a fasizmussal szembeni kiállást, a szocialista eszmék őrzésére irányuló törekvéseket.

Ha a Népszava által kiadott magyar szépirodalmi könyvek során végigtekintünk egyszerre állapíthatunk meg eredményeket és hibákat. Eredményként könyvelhetjük el, hogy a Népszava kiadó — különösen az 1920-as évek elején — a korabeli haladó magyar irodalom több alkotását megjelentette, s gondnal munkálkodott az akkori szociáldemokrata irodalom kialakításán. Viszont hiányosságként jelentkezett, hogy sem a korabeli haladó magyar irodalom kereteit nem tágitotta szélesebbre, tehát nem segítette és nem támogatta az antifasiszta polgári irodalom fejlődését, sem „balfél”, a forradalmár, kommunista írók felé nem nyújtott segítő kezét. A Nyugat íróival éppúgy nem volt meg az élő kapcsolata, mint a „népi” írók — irodalmilag igen jelentős — csoportjával, s elfordult, félt a kommunista íróktól, József Attilától és másoktól, nem segítette őket, ellenkezőleg szemben állt velük. Mindennek következtében a hivatalos szociáldemokrata irodalom elszigetelődött az élő magyar irodalom egészétől, s a szociáldemokrata írók a magyar irodalomnak egy különálló — irodalmi jelentőségben nem elsődleges szerepet betöltő — csoportjává váltak. S ehhez hozzátehetjük még: irodalmi színvonal tekintetében a hivatalos szociáldemokrata irodalom több képviselője a dilettánsok színvonalát alig haladta meg.

A Népszava könyvkiadó másik súlyos mulasztása volt, hogy — a Szociáldemokrata Párt politikájának megfelelően — szinte teljesen számításon kívül hagyta a magyar haladó és forradalmi irodalmi örökség ápolását. Ennek következménye is volt, hogy a szociáldemokrata irodalom (és tegyük hozzá: a szociáldemokrata irodalmi közvélemény) nem ágyazódott bele a haladó és forradalmi magyar irodalmi hagyományokba, többé-kevésbé gyökeretelené vált, s ez is hozzájárult a szociáldemokrata irodalom gyöngeségéhez.

A harmincas években a Népszava könyvkiadó szinte teljesen abbahagyta a magyar írók műveinek a kiadását. Ebben az időszakban már a Szociáldemokrata Párt legtagozottabb írói (Várnai Zseni, Gyagyovszky Emil és mások) is magukra maradtak, s vagy polgári kiadóhoz kellett fordulniuk, vagy saját maguk adták ki műveiket. A magyar irodalom — és a magyar szocialista irodalom — fejlődése ebben az időszakban már nem volt szívügye a Népszava könyvkiadónak, a Szociáldemokrata Pártnak.

A totális fasizmus előretörésének idején, a nemzeti függetlenség védelmének éveiben — több-kevesebb ingadozással — a Szociáldemokrata Párt is csatlakozott a kommunisták vezette nemzeti függetlenségi mozgalomhoz. Ekkor a szociáldemokrata kiadványokban is megjelent végre Csokonai és Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi eszmevilága, a haladó és forradalmi nemzeti irodalmi örökség. S csak akkor alakult ki egy biztosabb alapon nyugvó — mert nemzeti gyökerekkel is rendelkező — szociáldemokrata irodalom, fiatalokból, hazafiakból, akik azonban a nemzetközi munkásszótály szempontjából nézték a haza sorsát.

*

Nem lenne teljes képünk a Népszava szépirodalmi kiadványairól, ha nem szólnánk röviden a Népszava ifjúsági és gyermekkönyveiről.

A két világháború közötti időben a Népszava néhány ifjúsági és gyermekkönyvet is kiadott, elsősorban a törekvéssel, hogy a polgári könyvkiadók szokványos — az uralkodó osztályok szemléletét tükröző — könyvei helyett valóságbrázolást, társadalombírálatot tartalmazó olvasmányt adjon a munkásgyerekek kezébe. 1919 és 1923 között a Népszava nyolc ilyen ifjúsági könyvet adott ki, Várnai Zseni, Nagy Teréz, Beke Margit és Ego (Fried Margit) tollából. Külön megemlítendő, hogy 1923-ban megjelent *Mesekincs* címmel egy kötet, amely a világ népeinek meséiből adott válogatást. 1923 után a Népszava ifjúsági és gyermekkönyveket nem adott ki.

Függelék

A Népszava könyvkereskedés szépirodalmi kiadványainak — hozzátéve teljesen teljes — kronológikus összeállítását az alábbiakban közöljük. Az összeállítás a Szociáldemokrata Párt vezetőségének kongresszusi jelentései, a *Magyar Könyvészet* egyes évfolyamai, a *Magyar Munkásmozgalmi Bibliográfia*, valamint az Országos Széchenyi Könyvtár katalógusa alapján készült. (A Magyar Munkásmozgalmi Bibliográfia az itt felsorolt kiadványoknak csak egy jelentéktelen töredékét tartalmazza.)

1919 :

- Bierbaum, Otto Julius: A pokol automobilja. — A bátor erdősz. [Elbeszélések.] 64 l. (Világosság-Könyvtár. 70—72.)
- Bresztovszky Ernő: Miért? Zsoltárok, emlékezések. 112 l. (Világosság-Könyvtár. 101—105.)
- Farkas Antal: Paraszttregédiák. Elbeszélések. 112 l. (Világosság-Könyvtár. 131—135.)
- Farkas Antal: Szilaj Péterék. Regény 2. kiad. 112 l. (Világosság Könyvtár 17—25.)
- France, Anatole: Pártütő angyalok. Regény. 320 l.
- Garami Ernő: A megváltás felé. [Színmű.] 2. kiad. 72 l. (Világosság-Könyvtár. 118—120.)
- Hamsun, Knut: Éhség. Regény. 288 l. (Világosság-Könyvtár. 77—89.)
- Irwing, Washington: Rip van Winkle. — Az Álmosvölgy legendája. 2 rajz. 80 l. (Világosság-Könyvtár. 97—100.)
- Jerusalem, Else: A szent Skarabeus. Regény. 2. kiad. 552 l.
- Keleti Márton: Szomszédok. Kis történetek. 64 l. (Világosság-Könyvtár. 73—76.)
- Lie, Jonas: Az életfogytiglan elítélt. [Regény.] 164 l. (Világosság-Könyvtár. 55—63.)
- London, Jack: Ádám előtt. [Regény.] 2. kiad. 179 l. (Világosság-Könyvtár. 26—33.)
- Maupassant, Guy de: Az örökség. [Elbeszélések.] 19 l. (Világosság-Könyvtár. 40—45.)
- Maupassant, Guy de: Egy majoroslány története. — A csavargó. [Elbeszélések.] 80 l. (Világosság-Könyvtár. 106—107.)
- Révész Béla: A nagy börtön. [Elbeszélések.] 236 l. (Világosság-Könyvtár. 108—117.)
- Révész Béla: Új novellák. 120 l. (Világosság-Könyvtár. 90—96 l.)
- Sinclair, Upton: Kutató Sámuel. [Regény.] 324 l. (Világosság-Könyvtár. 136—150.)
- Tajovszky, Jozef Gregor: Falusi történetek. Elbeszélések. 72 l. (Világosság-Könyvtár. 34—37.)
- Várnai Dániel: Sorsunk, életünk. [Elbeszélések.] 126 l. (Világosság-Könyvtár. 125—130.)
- Várnai Zseni: Anyaszív. Versek. 2. kiad. 86 l.
- Várnai Zseni: Katona fiainak! Versei. 2. kiad. 80 l.
- Várnai Zseni: Örömök kertje. [Gyermekmesék.] 94 l.
- Várnai Zseni: Vörös tavasz. Új versei. 111 l.
- Zola, Emile: A malom ostroma. — Az árvíz. 2 elbeszélés. 96 l. (Világosság-Könyvtár. 121—14.)
- Zola, Emile: A patkányfogó. [Regény.] 1—2. köt.
- Zola Emil: A pénz. [Regény. 2. kiad.] 536 l.
- Zola Emil: Az összeomlás. [Regény.] 614 l.
- Zola Emil: Igazság. Regény. 588 l.

1920 :

- Földi Mihály: Rabok. (Elbeszélések.) 189 l. (Világosság-Könyvtár. 174—182.)
- [Fried Margit] Ego: A régi ház gyerekei. Ifjúsági regény. 152 l.
- [Fried Margit] Ego: Mari. [Elbeszélés.] 78 l. (Világosság-Könyvtár. 166—173.)
- France, Anatole: A hajnal. Novellák. 160 l.
- Hamsun, Knut: Új föld. Regény. 424 l. (Világosság-Könyvtár. 183—200.)
- Kárpáti Aurél: Hamis tüzek. Kis regény. 80 l. (Világosság-Könyvtár. 208—211.)
- Nagy Lajos: A jó fiú. Elbeszélés. 64 l. (Világosság-Könyvtár. 201—203.)
- Nagy Teréz: A békehajó. [Gyermekmesék.] 72 l.
- Vanczák János: Dolgos emberek világa. Novellák. 77 l.
- Vanczák János: Háborús emlékek és egyéb versek. 64 l.
- Voltaire: Ez a világ sorja. — A fehér bika. — Scarmentado utazásainak története. 3 elbeszélés. 96 l. (Világosság-Könyvtár. 204—207.)
- Voltaire: Zadig, vagy a végzet. Napkeleti történet. 119 l. (Világosság-Könyvtár. 160—165.)
- Zola Emil: Jó polgári koszt. [Regény.] 493 l.
- Zola Emil: Nana. [Regény.] 520 l.
- Zola, Emile: Olivier Beëcaille halála. — Egy szerelmes éjszakáért. 2 elbeszélés. 112 l. (Világosság-Könyvtár. 151—155.)

1921 :

- Bródy Sándor: Erzsébet dajka és más cselédek. (Elbeszélések.) 112 l.
- Dümov, Oszip: A nagy ember. [Regény.] 215 l.
- Farkas Antal: Úri komédiák. Elbeszélések. 144 l. (Világosság-Könyvtár. 220—227.)
- [Fried Margit] Ego: Vas Ilona bátor útja. Regény. 344 l.
- Hugo, Victor: A nevető ember. [Regény.] 1—2. köt.

Hogo, Victor: A tenger munkásai. [Regény.] 1—2. köt.
London, Jack: A hitehagyott. [Elbeszélés.] 40 l. (Világosság-Könyvtár. 235—236.)
Mirbeau, Octave: A kínok kertje. [Regény.] 246 l.
Sziirmai Rezső: Gyilkos vagyok! [Regény.] 152 l.
Várnai Zseni: A fájdalom könyve. Versek. 122 l.
Várnai Zseni: A mesélő erdő. [Gyermekmesék.] 112 l.
Vershofen, Wilhelm: A Fenrisfarkas. [Elbeszélés.] 144 l. (Világosság-Könyvtár. 228—234.)
Zola Emil: Az emberi bestia. [Regény.] 337 l.

1922 :

Balzac, Honoré de: A toursi plébános. [Elbeszélés.] 96 l.
Balzac [Honoré de]: Az lidértz. [Elbeszélés.] 95 l.
Beke Margit: Mancí, Laci, Zsuzsika. [Mesekönyv.] 95 l.
Bodrogi Zsigmond: Siratás. Versek, dalok. 62 l.
Eichler, R. P.: Az arany-völgy. [Regény.] 173 l.
Farkas Antal: A földindulás. Regény. 111 l.
Gorkij, Maxim: Gyónás. [Regény.] 220 l.
Huggenberger, Alfred: Daniel Pfund. [Elbeszélés.] 72 l. (Világosság-Könyvtár. 241—244.)
Keleti Márton: Szürke madarak. [Regény.] 103 l.
London, Jack: Sárga sátán. [Regény.] 174 l.
Rubin László: Egy szegény diák följegyzései. [Elbeszélés.] 40 l.
Sztrug, Andrej: Viharos idők. Regény. 288 l.
Várnai Dániel: Háború. [Elbeszélések és tanulmányok.] 146 l.
Várnai Zseni: Furulyaszó. [Gyermekversek.] 91 l.
Wells, H. G.: A fölszabadult világ. [Regény.] 195 l.
Zola Emil: Az álom. [Regény.] 207 l.

1923 :

[Andersen] Nexó: A muzikális malac. [Elbeszélés.] 74 l.
France, Anatole: Pártütő angyalok. Regény. [2. kiad.] 320 l.
Frenssen, Gusztáv: Az „Anna Hollmann” elsüllyedése. [Regény.] 142 l.
[Fried Margit] Ego: Dacos Miska. Gyerekregegy. 88 l.
Hamsun, Knut: Őszi csillagok. [Regény.] 104 l.
London, Jack: A méhek dala. [Elbeszélések.] 120 l.
London, Jack: A vaspata. Utópikus regény. 264 l.
Mesekincs. A világ népeinek meséiből. Szerk.: Mígray József és Takács Mária. 1. könyv. 239 l.
Mikkelsen, Ejnar: A jégmezők fia. [Regény.] 136 l.
Mirbeau, Octave: A kínok kertje. Regény. 2. kiad. 246 l.
Szalay Károly: Éltető halál. Regény. 97 l.
Zola Emil: Három város. Lourdes. [Regény.] 492 l.
Zola Emil: Három város. Páris. [Regény.] 428 l.
Zola Emil: Három város. Róma. [Regény.] 492 l.
Zola Emil: Igazság. Regény. [2. kiad.] 588 l.

1924 :

Csehov Antal: Kísértetes éjjel és egyéb elbeszélések. 192 l. (Csehov Antal összes elbeszélő művei. I.)
Galsworthy, John: Testvériség. [Regény.] 254 l.
Gorkij, Maxim: A besúgó. Regény. 259 l.
Kipling, Rudyard: Vitéz kapitányok ... [Regény.] 178 l.
London, Jack: Az alaszakai Diana. [Regény.] 217 l.
London, Jack: Az ősök istene. [Regény.] 146 l.
Multatuli: Max Havelaar. [Regény.] 242 l.
Tuba Károly: Börtönszonettek. [Versek.] 80 l.
Wells, H. G.: A fölszabadult világ. [Regény.] 2. kiad. 195 l.
Zola Emil: Az álom. 2. kiad. [Regény.] 208 l.
Zola Emil: Jó polgári koszt. [Regény.] (2. kiad.) 496 l.

1925 :

Bacsó Béla: Novellák. 179 l.
Csehov Antal: A fekete barát és egyéb elbeszélések. 183 l. (Csehov Antal összes elbeszélő művei. II.)

Csehov Antal: A koldus és egyéb elbeszélések. 174 l. (Csehov Antal összes elbeszélő művei. IV.)

Csehov Antal: Idegen kenyéren és egyéb elbeszélések. 176 l. (Csehov Antal összes elbeszélő művei. III.)

Farkas Antal: Kísértetek. [Regény.] 135 l.

[Farkas Antal] Róka Tóni: Erger Berger. [Szatírák.] 151 l.

Gogoly, Nikoláj: Tanyai esték. [Regény.] 208 l.

Sinclair, Upton: Az ács fiának hívnak . . . Regény. 186 l.

Wells, H. G.: Ugh-Lomi. Történet a kőkorszakból. 111 l.

Zola, Emile: Claude vallomása. [Regény] 211 l.

1926 :

Harcos énekek. Szabadságdalok, versek, szavalatok gyűjteménye. Szerk.: Szakasits Árpád. 160 l.

Szírmái Rezső: Örvény. Regény. 119 l.

1927 :

Andrejev, Leonid: A pince mélyén. [Elbeszélések.] 168 l.

Csehov Antal: A vizsgálóbíró és egyéb elbeszélések. 189 l. (Csehov Antal összes elbeszélő művei. V.)

Rubin László: Egy ember, aki tőke és kamat. Regény. 96 l.

1928 :

Hamsun, Knut: Éhség. Regény. [2. kiad.] 279 l.

Hamsun, Knut: Új föld. [Regény. 2. kiad.] 1—2. köt.

Hugo, Victor: A nevető ember. [Regény. 2. kiad.] 1—2. köt.

London, Jack: Ádám előtt. Regény. 216 l.

Sinclair, Upton: Az özönvíz után. [Regény.] 176 l.

Voltaire: Zadig, vagy a végzet. Napkeleti történet. [2. kiad.] 203 l.

Zola Emil: Három város. Lourdes. [Regény. 2. kiad.] 376 l.

Zola Emil: Három város. Páris. [Regény. 2. kiad.] 428 l.

Zola Emil: Három város. Róma. [Regény. 2. kiad.] 491 l.

1929 :

Barabás Gyula: Álmodók, lázadók. [Regény.] 176 l.

Coster, Charles de: A nászutazás. [Regény.] 199 l.

1930 :

Aldanov, M. A.: Az ördög hídja. [Regény.] 374 l.

Aldanov, M. A.: Összeesküvés. [Regény.] 397 l.

Andersen Nexö, Martin: A Frank-család. Regény. 144 l.

Dreiser, Theodore: Amerikai tragédia. Regény 1—3. köt.

Farkas Antal: Mámor. Regényes komédia. 88 l.

Tolsztoj, N. L.: Mérceláb. Elbeszélés. 84 l.

Turgenyev, [Iván]: Kivégzés. [Regény.] 128 l.

Várnai Zseni: Kórus szopránban. [Versek.] 71 l.

1931 :

Dollar, Jim: Mis Mend. Utópista regény. 125 l.

Walther, Viktor: Egy a sok közül. [Regény.] 128 l.

1937 :

Farkas Antal: Hulló csillagok. [Regény.] 314 l.

*

A Szociáldemokrata Párt kiadásában megjelent szépirodalmi művek 1938 után:

1939 :

A munkás könyve. [Elbeszélések, versek, tanulmányok stb.] 112 l.

Munkáskultúra. Elbeszélések, versek, írások. 143 l.

1940 :

Kovai Lőrinc: Történelmi miniatűrök. [Elbeszélés-részletek.] 32 l.

1942 :

Barabás Tibor: József Attila a szegénység költője. — József Attila verseiből. 32 l.

1943 :

A munkás könyve. [Elbeszélések, versek, tanulmányok stb.] 204 l.